

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

The University of Texas Rio Grande Valley
School of Social Work

Матеріали конференції

**II Всеукраїнська науково-практична
конференція з міжнародною участю**

**“Спеціальна освіта та соціальна інклюзія:
виклики XXI століття”**

**22 листопада 2023 року
м. Запоріжжя**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки та спеціальної освіти;
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
факультет спеціальної та інклюзивної освіти
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
факультет спеціальної освіти
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра спеціальної та інклюзивної освіти
THE UNIVERSITY OF TEXAS RIO GRANDE VALLEY
SCHOOL OF SOCIAL WORK
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики ХХІ століття

**Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

25 жовтня 2023 року

Запоріжжя

УДК 376-056.2/.3(062)

C718

Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 22 лист. 2023 р.). Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 97 с.

У збірнику представлені матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття», які презентують актуальні питання підготовки фахівців у галузі психолого-педагогічних наук у період воєнного часу в Україні; застосування інноваційних технологій у спеціальній та інклюзивній освіті; сучасні тенденції логопедичної практики у кризових умовах; висвітлюють особливості партнерства учасників інклюзивної освіти; розбудову соціокультурного середовища як фактору соціалізації дітей з особливими освітніми потребами у період воєнного та повоєнного часу.

Конференція проводиться за ініціативою Запорізького національного університету з метою обговорення питань спеціальної освіти та соціальної інклюзії.

© ЗНУ, 2023

Таким чином, для попередження суїцидальної поведінки старшокласників соціальним педагогам, психологам, учителям і батькам важливо розуміти не тільки мотивацію, але й обставини, що формують соціальне середовище та особистість (побутові негаразди, соціальна та правова незахищеність, невпевненість у завтрашньому дні, зниження авторитету). Слід зазначити, що лише глибоке знання причин суїциду як явища та самостійні дії сприятимуть його мінімізації та ефективній профілактиці. Шляхи позитивного вирішення цієї проблеми мають стати пріоритетом нашого суспільства.

Список використаних джерел

1. Войтко В. Характерні особливості суїциду та суїцидальної поведінки : навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 44 с.
2. Корнієнко І. О. Суїцид : профілактика та психологічна допомога неповнолітнім суїцидантам : навч.-метод. посіб. Львів : ЛОГППО, 2016. 94 с.

Нібак Л. Г.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Сеньовська Н. Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ООП У КОЛЕКТИВ КЛАСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні в українській системі освіти спостерігається тенденція приділяти посилену увагу дітям з особливими освітніми потребами (далі – ООП), надавати їм умови, рівні права та можливості у навчанні та повсякденному житті. На жаль, реалізація в більшості випадків зводиться до банального забезпечення безперешкодного доступу до приміщень і наявності асистента вчителя або вихователя. І хоч це вже немало, проблема соціалізації здобувачів освіти з ООП поки що не розв'язана. Більшість людей досі ставляться до них з пересторогою, острахом і навіть вороже. Проте, основою інтеграції дітей із особливими освітніми потребами в заклади освіти є готовність соціуму й держави переосмислити систему ставлення до них.

Інклюзивна освіта передбачає створення «освітнього простору, який має відповідати потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку» [3, с. 20]. Як зазначає І. Калініченко

[1], в інклюзивному освітньому середовищі всі діти здатні досягати успіху. Впроваджуючи інклюзивне навчання, основні зусилля варто сконцентрувати на рівні класу, щоб у процесі освітньої діяльності надавати всім здобувачам відповідну підтримку. Основними вимогами при цьому будуть наступні:

1) навчальне заняття має передбачати створення сприятливих умов із надання підтримки і, водночас, педагог повинен володіти гнучкою системою методів, щоб скоригувати свою діяльність на уроці відповідно до ситуації;

2) учитель, а особливо класний керівник, мусить працювати з дітьми, заохочуючи їх до формування дружніх зв'язків;

3) за потреби необхідно надавати окремим школярам додаткову допомогу в налагодженні стосунків з однолітками.

Взаємна підтримка і повага дітей одне до одного, незалежно від сформованих уявлень про статус і рівень здібностей, – важлива передумова набуття соціального досвіду, участі в освітньому процесі для засвоєння знань, формування умінь і навичок. Здобувачі освіти з ООП інтегруються в соціум, стають більш комунікативними, вони мають можливість навчатись за складнішою програмою, ніж ті діти, які перебувають у спеціальних закладах та можуть продовжити навчання, отримавши документ про закінчення закладу загальної середньої освіти. В інклюзивному середовищі кожна дитина може почувати себе безпечно та мати відчуття приналежності до колективу.

Оскільки зараз Україна знаходиться в стані війни, агресія РФ зумовила нові виклики в інклюзивній освіті. Серед них – «Зростання внаслідок військових дій чисельності дітей, що потребують підтримки в освітньому процесі, зокрема за рахунок дітей, які дістали поранення, психологічні травми, стали жертвами насильства або його свідками»; «Погіршення стану дітей, які вже мали особливі освітні потреби, через психологічну травму, що потребує розроблення та забезпечення нових підходів до освіти зазначеної групи дітей» [2, с. 121].

Таким чином, до стратегічного завдання для педагога – сприяти соціалізації дитини з ООП у класі – додалося ще одне: підтримувати емоційного благополуччя усіх школярів, з якими він працює. Адже зараз життєво важливо зменшувати їхній стрес та давати їм позитивні враження. І тут ефективними є довірливі розмови (війну треба обговорювати, коригуючи зміст та способи інформування залежно від віку й стану здобувачів освіти), рутина (усталений розклад – для дитини з ООП він може бути у вигляді візуалізації), ігрова діяльність (особливо ті ігри, що сприяють розвиткові та підтримці соціальних, комунікативних, когнітивних навичок).

Українські психологи розробили чимало цікавих методик, які можуть допомогти педагогам в цей непростий час сприяти соціалізації дитини з ООП у колектив класу. Тому сьогодні особливо важливою є співпраця цих спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Калініченко І. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими освітніми потребами*. 2012. № 9 (11). URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/80> (дата звернення – 12.09.2023).
2. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. Київ : [б.в.], 2022. 358 с. URL: <http://surl.li/cxswm> (дата звернення – 20.09.2023).
3. Основи інклюзивної освіти / за заг. ред. А. Колупаєвої. Київ : «А.С.К.», 2012. 308 с.

Пономаренко О. В.

*докторка педагогічних наук, професорка
Запорізький національний університет*

ОСВІТА ДІТЕЙ З ІНКЛЮЗИВНИМИ ПОТРЕБАМИ У ВОЄННИЙ ЧАС: ВИКЛИКИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Інклюзія часів війни стикається з новими реаліями, про які педагоги, психологи, соціальні педагоги, спеціальні педагоги в Україні та й у світі, до сьогодні не знали, й не стикалися у своїй практиці.

Наші колеги напрацьовують практику навчання дітей, які мають особливі освітні потреби через поранення, увіччя в наслідок ураження ворожою зброєю, мають специфічні розлади мовлення через ПТСР. До цих дітей треба особливий підхід, особливі умови навчання, бо їх життєвий досвід і його наслідки страшніші ніж можна уявити.

За офіційними даними МОЗ України станом на 16.04.2022 року, 174 дитини проходили тривале лікування у стаціонарних умовах закладів охорони здоров'я, бо мають тяжкі поранення. З них 12-теро, втратили кінцівки. І ці дані були зафіксовані протягом півтора року війни. На сьогодні ці цифри перевищені у сотні скалічених тіл та дитячих доль.

Війна калічить не тільки тіло, а й душу. Серед дітей які постраждали фізично, є прояви посттравматичного стресового розладу, і це справа не лише психологів. Наприклад, так званий мутизм – дитина, у якої розмовна функція була у нормі, більше не здатна на це після психологічної травми, не маючи, наприклад тілесних ушкоджень. І такий стан може тривати місяці і роки. І до роботи мають підключатися і соціальні педагоги, і логопеди, і сім'я. До дітей з проблемою мутизму не слід звертатися з прямими питаннями, примушувати говорити, уточнювати й просити завершити сказане речення, як це прийнято у

Котова К. О., Соловйова Т. Г.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТИ З СТАРШОКЛАСНИКАМИ,
ЯКІ МАЮТЬ СХИЛЬНІСТЬ ДО СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ..... 84

Нібак Л. Г., Сеньовська Н. Л.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ООП У КОЛЕКТИВ
КЛАСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 86

Пономаренко О. В.

ОСВІТА ДІТЕЙ З ІНКЛЮЗИВНИМИ ПОТРЕБАМИ У ВОЄННИЙ
ЧАС: ВИКЛИКИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ..... 88

Наукове видання

Матеріали

II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

**СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ:
ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Статті друкуються в авторській редакції.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів несуть автори публікацій.

Відповідальна за випуск Козич І. В.